

תראו מה קנייתי

אם כל השנה מתנהל משא ומתן עקשני בין הורים
לילדיהם על איך ומתי מוציאים את התקציב
המשפחתי, הרי שהחופש הגדול מזמן זירת קרב
פיננסית אמיתית. דמי כיס או דמי שתיקה?

רותי קדוש • צילום: יונתן בלום

"עד גיל חמש-שש ילד אינו מבין מהי
משמעותו של הכסף, שהוא נושא מופשט.
בגילים אלה ילדים אינם מסוגלים להבין שיש
לכסף גבול וכמות, ולכן אין להקציב לילד
סכומי כסף לפרקי זמן, דמי כיס שיספיקו
לשבוע למשל, מאחר שעדיין אין תפיסת זמן"

מוגבל, וררי שנחסכים עימותים וויכוחים מתישים.
"נכון, ואי אפשר להתעלם גם מהיתרונות שבמתן דמי כיס,
וביניהם נטילת אחריות, רחיית סיפוקים, איפוק, שליטה, חסכ
נות, קביעת סדרי עדיפויות וגבולות".

- מה אמורים הילדים לרכוש בדמי הכיס?
"הדרך הנכונה ביותר ללמד ילד שימוש נכון בכסף, כמו כל
דבר אחר בחינוך, היא דוגמה אישית. אם אמא ובנה/בתה יוצ
אים לקניות בקניון ולפני כן מודיעה האם שיש להם אפשרות
לקנות דבר אחר בלבד, אבל היא עצמה 'בוזזת' את הקניון, הרי
שאי אפשר לדרוש מהם איפוק.

"יש בתים שבהם דמי הכיס מיועדים לחיסכון. זה נחמד ונותן
להורים הרגשה טובה שהם נותנים והילדים חוסכים, ואז אין להם
דילמה מה יעשו הילדים בכסף, אבל במידה מסוימת מדובר בצ
ביעות, כי הילד לא ממש יכול לעשות שימוש בכסף שניתן לו.
"יש הורים שאצלם הכסף שניתן לילדים מיועד לדברים
הקטנים, כמו לקנות ארטיק, ממתק או קלפים בדרך מבית הס
פר הביתה. במשפחות אחרות דמי כיס אמורים לכסות גם צר
כים יקרים יותר כמו יציאה לסרט לבילוי או קניית מתנות יום
הולדת לחברים, אחים וכו'.

"ויש הורים המתנים את דמי הכיס בעזרה של ילדים במט
לות הבית, כמו סידור החדר, הוצאת הכלב לטיול, שטיפת

"הורים נותנים כסף, ילדים צריכים קשב". את המשפט המכור
נן הוזה טבעה הפסיכולוגית זיוית אברמסון, אבל לא בטוח שדוד
הילדים הנוכחי יסכים איתה. ילדי ישראל מכירים היטב בערכו
של הכסף לקנות להם מכל טוב. החל מגלידה מתוקה וכלה
בג'ינס ממותג, שבכווח לקנות להם גם מעמר חברתי.

זה מתחיל אי שם בילדות המוקדמת במשפט המיתולוגי
"אמא, תקני לי" וממשיך בגיל ההתבגרות במשפטים נוסח
"אבל לכולם יש ורק לי לא". בכל גיל מדובר בנושא טעון בין
הורים לילדיהם. זה נכון כל השנה, וזה נכון בעיקר בימי החופש
הגדול, אז מקבל הנושא משנה תוקף, כשהזמן מצוי בשפע והי
פיתויים אורבים מכל עבר.

יש משפחות שבהן מקובל לתקצב דמי כיס לקניית ממתקים
ו/או בילויים. הסכום נקבע בהתאם לגילו של הילד וליכולת הכ
לכלית של ההורים. במשפחות אחרות נהוג לפתוח את הארנק
בכל פעם שמתעורר הצורך, ואז מתעורר גם הצורך לברר יחד את
גובה הסכום ומהות הוצאה. כך או אחרת, מדובר בשדה מוקשים.

כסף במקום תשומת לב

"לפי תפיסתי הורים אינם חייבים לתת דמי כיס גם אם הילד
מטיח בהם בכעס האשמות ('כולם מקבלים'). דמי כיס, כפי שא
ני רואה זאת, אינם נמנים עם הצרכים הבסיסיים שהורה מחוייב
לתת לילדיו", אומר גדי רוזן, מאמן משפחתי ווגי ואישי, מנחה
הורים וילדים ומנהל משותף בבית ספר לאימון ב"מכון אדלר".
- אבל רוב ההורים נותנים.

"לעיתים קרובות מדי הורים משלשלים לכיסו של הילד כסף
כדי להשיג שקט תעשייתי. ואולם יותר משהילדים מבקשים
כסף, הם מבקשים קשב, תשומת לב. אבל להורים קשה להתמור
דר עם הצורך הזה, ובמקום זאת הם מרעיפים עליהם כסף וחוש
בים שאם ימלאו את צורכיהם החומריים והם יגדלו כילדים
שיש להם היכל, הם יהפכו אותם לילדים מאושרים".

- אי אפשר להתעלם מהעובדה שמרגע שמדובר בתקציב

שחר שקרון במסע שופינג

עצמו ואת מצבו בפני הילד, אבל השיתוף הוא מתנה לא חומרית שהרבה מעניק לילדו, הוא משתף אותו בעולמו הפנימי, בקשיים שאותם הוא חווה, ובכך מעניק לילד הרגשה שהוא שותף אמיתי למתרחש בבית. כך נוצרים קרבה, אמון ותחושה שהוא שווה ערך כאדם להוריו, שסומכים עליו. הילד לומד להסתגל למציאות חיים, להתאפק, לוותר ולהתחשב, ואולי אף לעזור בפרנסת המשפחה.

"אולם יש הורים שחשים אי נוחות, שמתביישים להיחשף בחור לשתם הכלכלית בפני הילדים. הם חוסכים מעצמם ובלבד שלילד יהיה כסף לבזבוזים ולקניית מותגים ושלא ייפגע מעמדו החברתי. שיחוש שווה לחבריו כשהם יוצאים יחד לבלות. אחת המשפחות שהכרתי הייתה בעלת עסק שנקלע לקשיים ופשט את הרגל, אבל הם התביישו לספר על כך לבתם וכמתבקש לבטל את טיול בת המצווה המובטח. הם לקחו הלוואה ונסעו איתה לטיול".

תקציב מסמן גבולות

הסיפור הזה ממחיש, לרברי רוזן, את התחושה הרווחת כיום

כלים, בייבי סיטינג לאחים הקטנים. הורים אחרים מציעים לילד שחוזר מקניות לשמור את העורף לעצמו, זו אחת השיטות הקלסיות לתגמול על ביצוע המשימה. הורים כאלה רוצים לר"אות נתינה מצד הילדים בטרם יתנו להם דמי כיס, כדי לחנך ולי"הוכיח להם שהכסף אינו 'גדל על העצים'".

- מוזמליך, לדעתך?

"כהורה לשלושה ילדים בני 11, 9 ו-5 אני מתנגד לשיטה הזאת. לפי תפיסתי עבודת ילדים בביתם שלהם אינה נקנית בכסף, להי"פך, החובות המוטלות עליהם בבית הן אות לשותפות שלהם בע"י שייה המשפחתית. לדעתי, הנתינה הבלתי נגמרת של כסף ושירותים משחיתה ויוצרת תפיסת חיים מעוותת, והילד גדל ביי"דיעה שהכל מגיע לו. דמי הכיס צריכים להיות מחווה של רצון טוב מהורה לילדו, כסף שהם נותנים לו כדי שיוכל לקנות לעצמו, גם כשמצבם הכלכלי מאפשר להם להרעיף מכל טוב".

- ובשמצבם הכלכלי אינו מאפשר זאת?

"אני מעודד הורים לשתף את ילדיהם במצב הכלכלי של המשפ"חה, לספר להם שאין כסף. כן, זה רודש מההורה אומץ רב לחשוף את

השקיות באדיבות קניון נבעתיים

**"הורים אינם חייבים לתת דמי כיס גם אם
הילד מטיח בהם בכעס האשמות ('כולם
מקבלים'). דמי כיס אינם נמנים עם הצרכים
הבסיסיים שהורה מחוייב לתת לילדיו"**

כאילו הילדים הם המעמד השליט והורים הם המעמד המשרת, וזה יוצר סגנון ותפיסות חיים שגויות בבחינת "הכל מגיע לי", "העולם נועד לשרת אותי". וכשאי אפשר לספק לילד את מה שהוא חושב שמגיע לו, הוא מתייחס לזה כאל הפרת חוזה בוטה.

- מאיזה גיל אפשר להתחיל במתן דמי כיס?

רוון: "עד גיל חמש-שש ילד אינו מבין מהי משמעותו של הכסף, שהוא נושא מופשט. בגילים אלה ילדים אינם מסוגלים להבין בין שיש לכסף גבול וכמות, ולכן אין להקציב לילד סכומי כסף לפרקי זמן, דמי כיס שיספיקו לשבוע למשל, מאחר שעדיין אין תפיסת זמן".

- מהי הדרך הטובה ביותר ללמד ילדים בוגרים יותר כיצד לה-

שתמש בדמי הכיס שלהם?

"רצוי לשוחח איתם על האופן שבו הם מתכוונים להוציא את הכסף - לא ממקום של שליטה, ביקורת ושיפוטיות, בבחינת אני אחליט בשבילך מה תקנה. כך למשל לא רצוי לומר: 'אל תקנה קלפים' בדמי הכיס, כי זה בזבוז כסף', בעוד שמבחינת הילד זה משחק חברתי אופנתי שהוא להיט. אל להורים להחליט עבור הילד מהו סדר העדיפויות שלו בעניין דמי הכיס, שכן אם אנחנו רוצים להעצים ולחזק אותו, חשוב להעביר לו מסר של כבוד ואמירה נוסח 'אני סומך עליך, מאמין בשיקול הרעת שלך'.

"כדאי לנהל מו"מ עם הילד לגבי הסכום שיינתן לו כדמי כיס

ולברוק יחד לאיזה פרק זמן הוא אמור להספיק. הסכום צריך להיות הגיוני, וכמובן שיש להגדילו בהתאם לגיל הילד וצרכיו. אם הילד מבקש 'העלאה' בסכום יש לדון גם בכך. המו"מ על הכסף יוצר רושם שיח ומפגש עם הילד, שבו באים לידי ביטוי ערכים משפחתיים של כבוד, הקשבה וקרבה, במקום לזרוק לו עוד שטר של כסף 'רק שיעזוב אותי בשקט'. המו"מ מהווה דרך נוספת ללמד את הילד לפתור קונפליקטים. צריך לזכור גם שכסף, שכמו תו מוגבלת, מסמן לילד גבולות.

"כדאי להתכונן לאפשרות שהילדים יביעו רגשות שליליים במהלך השיחה ויביעו סוג של אכזבה, תסכול, כעס ('אתם הורים קמצנים', 'החברים שלי מקבלים יותר ועוד'), ולהשתדל לסיים את השיחה הזאת בהסכמה".

- כיצד לנהוג כשמדובר בדמי כיס לבני נוער?

"הגיוני בהחלט שבני נוער יזרקו לסכום גבוה יותר. עבור נער שיוצא בכל סוף שבוע לבלות צריך לתקצב יחד סכום הגיוני - למ"ש של 400 שקל לחודש - שישמשו אותו לבילויים, מוניות, פיצה, גלידה. הוא זה שצריך להחליט לכמה מסיבות הוא יוצא ואיך הוא מחלק את הסכום כך שיספיק לכל החודש, והוא לא ימשיך לדרוש עוד ועוד כסף. במצב שכזה הנער עובר בהדרגה לניהול עצמי, ולר"מ להוציא את כספו בהתאם לצרכיו".

- האם בחופש הגדול הבללים והסכומים צריכים להשתנות?

"אני מצדד בעבודה של בני נוער בחופשה - השקיית גינות, הוצאת הכלב של השכנים לטיול, שמרטפות, רחיצת מכוניות וכו'. אני מכיר נערים שהם בעלי כרטיס אשראי עוד לפני שהרוויחו שקל אחד בחייהם. גם ילדים הגדלים בבית שיש בו שפע, אין להרעיף עליהם דברים ללא גבול. כדאי מאוד להגביל את סכומי הכסף ולתת בהתאם לצרכים שלהם, כדי שלא יגדלו להיות אנשים מפונקים בעלי תפיסת עולם הקובעת שהחיים 'חייבים לי'".